

saameget mere, som der jo netop i de, jeg tør vel kalde dem fede Aar, har været opdyngtet Overskud, tildeels paa Sorø Academies Bekostning.

Det er intet Under, at det, medens saaledes andre Fonds have beriget sig paa Sorø Academies Bekostning, er gaaet tilbage med denne Stiftelse. Sorø Academi havde i 1855—56 et Overskud af omtrent 121,000 Rb., dette Overskud sank i det følgende Aar ned til 71,000 Rb., derefter til 39,000 Rb., og endelig er der i det sidste Aar fremkommet en Underbalance af 12,000 Rb. Nu er det vel saa, at denne Aftagen og denne Underbalance for en stor Deel hidrører fra de synkende Kornpriser, men det er paa den anden Side ogsaa vist, at de forøgede Tilskud fra Sorø Academi have maattet bidrage meget væsentligt dertil. Det kan altsaa vistnok være paatide nærmere at prøve, om de Tilskud, som Sorø Academi har maattet give til andre Formaal, ikke kunde tages fra andre Fonds, som ere ligesaa rige, og som maaskee laae disse Formaal nærmere. Jeg har allerede omtalt Tilskudet til den polytechniske Væreanstalt og det lærde Skolevæsen; disse Tilskud kunne vistnok ligesaa vel hentes fra Universitetet og Communitetet, som jo have faaet den Opgave fortrinsviis at skulle sørge for Videnskabeligheden heri Landet — Universitetet skal jo endog ifølge sit Navn netop omfatte al Videnskabelighed, og det naturligtviis ogsaa med de Forandringer, som Videnskabernes Udvikling i Tidens Løb maatte medføre. Men der er endnu et tredie Punkt, som er opført paa Sorø Academies Udgifts Side, og det er 10,000 Rb. til Understøttelse for Videnskabsmænd og til Reiseunderstøttelser; disse 10,000 Rb. ere, saavidt jeg veed, først opførte for en 3 à 4 Aar siden, dengang da Sorø Academi var i sine Belmagtsdage; nu derimod har denne Anstalt, som sagt, en Underbalance, og en saadan kan ogsaa meget godt fremkomme til næste Aar, hvis f. Ex. Fordebogs- og Forstindtægterne ikke komme ind med det Beløb, som er foreslaaet, men med en lignende Underbalance, som Tilfældet var i afvigte Aar. Der kunde altsaa være Spørgsmaal, om ikke disse 10,000 Rb. med mere Ret kunne anvises paa et andet

Fond, og det ligger nær at henvise til Communitetet, der jo skal understøtte Videnskabens Dyrkere, og hvoraf der allerede efter Confi-storiets Indstilling aarlig udredes endeel til Reiseunderstøttelser for Videnskabsmænd. Jeg maa gjøre opmærksom paa, at naar jeg saaledes henviser til Universitetet og Communitetet, ville Regnskaberne vise, at det er overmaade rige Stiftelser, som, uagtet de store Fordringer, der i de senere Aar ere stillede til dem, ikke desto mindre have bevaret deres Capital, og navnlig har Communitetet, uagtet det har maattet give betydelige ordentlige og overordentlige Tilskud til Universitetet i de 3—4 sidste Aar, opsamlet en Capital af omtrent 100,000 Rb.

Grunden til at jeg mener, at man maa omgaaes Sorø Stiftelse med en større Spar-sommelighed end hidtil, er deels den, at man, som sagt, er saa at sige paa Bunden af Rassen, og deels den, at jeg troer, vort folkelige Dplysningsvæsen vil komme til at stille nye Fordringer til denne Stiftelse. Naar vi see hen til, hvorledes de særegne Fonds Midler ere fordeelte paa de to Sider af vort Dplysningsvæsen, det Videnskabelige og det Folkelige, ville vi finde, at der til det Videnskabelige omtrent gaaer 500,000 Rb. eller derover, medens der til det Folkelige neppe er henlagt Mere end 60,000—70,000 Rb. (Grændserne ere naturligviis noget vakkende, og jeg kan derfor ikke saansiagtigt opgive Tallene), og det har sin naturlige Grund deri, at disse Fonds ere blevne henlagte til disse bestemte Formaal paa en Tid, da man til Folkeophlysningsingen ikke stillede andet Krav, end at enhver Almuesmand kjendte sin kristelige Børnelærdom, men denne Tid er jo nu forlængst forbi. Nu stilles der ganske andre Fordringer, og jeg behøver ikke i denne Sal at udvise, hvorledes det baade er en kristelig og politisk Pligt at gjøre meget Mere for Dplysningsvæsenet blandt Almuen; her i denne Sal, hvor man i de senere Aar har givet sit Samtykke til, at saa store Summer ere anvendte dertil. Man vil saaledes af § 10 D. see, at der nu af Statskassen anvendes omtrent 100,000 Rb. til Almue-skolevæsenet, som nok næsten udelukkende ere komne der i de senere Aar; lige-